

Taleseddel
Samrådsspørgsmål M og N
Åbent samråd den 15. maj 2012

- DET TALTE ORD GÆLDER -

Det første spørgsmål M lyder:

"Ministeren bedes redegøre for, hvorfor udleveringen af fanger i Afghanistan ikke er suspenderet på baggrund af menneskerettighedsorganisationen AIHRCs seneste oplysninger om tortur i NDS' fængsel i Lashkar Gah. Samt hvordan ministeren finder dette i overensstemmelse med Danmarks konventionsbestemte forpligtelse til positivt at sikre, at der ikke er risiko for tortur, for de fanger vi udleverer, og i tråd med ministerens udtalelser fra 10. november 2011, hvor ministeren lovede han "omgående ville suspendere" fangeudleveringerne, "hvis der fremkommer bekræftede oplysninger om tortur i det fængsel, de danske styrker udleverer til." (jf. Information den 19. marts 2012, "Danmark udleverer fanger til afghansk torturfængsel" <http://www.information.dk/296469>)."

Min konkrete besvarelse af spørgsmål M vil falde i de tre dele, som det stillede spørgsmål reelt dækker over.

Første del:

I besvarelse af den del af spørgsmålet, der drejer sig om, "hvorfor udleveringen af fanger i Afghanistan ikke er suspenderet på baggrund af menneskerettighedsorganisationen AIHRCs seneste oplysninger om tortur i NDS' fængsel i Lashkar Gah", kan jeg sige følgende:

Årsagen til at der ikke er taget initiativ til at suspendere overdragelsen af tilbageholdte til afghanske myndigheder beror på, at rapporten, der er fra marts 2012, ikke ses at indeholde afgørende nye oplysninger i forhold til den FN-rapport om forholdene i afghanske fængsler, der blev offentliggjort i oktober 2011. Når jeg siger, at rapporten ikke indeholder afgørende nye oplysninger er det dels fordi det ene af de to påståede tilfælde af mishandling i NDS faciliteten i Lashkar Gah angiveligt fandt sted i januar 2011 og derfor omfattes af FN's rapport og FN's undersøgelser, dels fordi karakteren af påstået mishandling svarer til det, der er indeholdt i FN rapporten.

FN-rapporten pegede på utilfredsstillende forhold i en række NDS-faciliteter, og indeholdt i opfølgning heraf en række anbefalinger, herunder til det internationale samfund. Rapporten anbefalede ikke en suspension af overdragelse af tilbageholdte til NDS-facilitet i Lashkar Gah, der som bekendt er den facilitet, som danske styrker i et mindre antal af gange tidligere har overdraget tilbageholdte til.

Det er også værd at lægge mærke til, at heller ikke AIHRC-rapporten anbefalede en suspension af overdragelse af tilbageholdte til NDS-faciliteten i Lashkar Gah. AIHRC går således ikke videre end FN i forhold til suspension af overdragelse, men henviser til FN-rapporten, og de deri indeholdte anbefalinger, hvor der som bekendt ikke blev anbefalet en generel suspension af NDS-faciliteten i Lashkar Gah. Men derimod til en række andre afghanske tilbageholdelsesfaciliteter.

På baggrund af oplysningerne og anbefalingerne i FN-rapporten iværksætte ISAF en række tiltag i forhold til de problematiske fængsler. Det redegjorde jeg for her i Forsvarsudvalget den 10. november 2011 i forbindelse med besvarelse af samrådsspørgsmål A og B.

Det fremgik endvidere af FN-rapporten, at FN nærmere ville undersøge de påstande om mishandling, der ikke var bekræftede på tidspunktet for deres rapport. Det gjaldt bl.a. NDS faciliteten i Lashkar Gah. FN's undersøgelser pågår fortsat. Det er forståelsen, at disse undersøgelser vil give grundlag for en supplerende rapport inden for den nærmeste fremtid. Denne rapport vil vi naturligvis nærlæse og derefter vurdere, hvorvidt der måtte være behov for at drage eventuelle konsekvenser.

Nu drejer samrådsspørgsmålet sig om AIHRC-rapporten, og det er derfor interessant at læse, at AIHRC fremhæver i en opdatering til rapporten (som også kan findes på deres hjemmeside), at der siden rapportens udarbejdelse er sket en forbedring af forholdene og behandlingen af tilbageholdte i NDS faciliteterne. Endvidere er det værd at bemærke, at AIHRC i deres opdatering nævner, at de jævnligt monitorerer de i rapporten nævnte faciliteter.

Som afslutning på første del af besvarelsen vil jeg så blot sige, at nogle måske kunne forledes til at tro, at danske styrker som en daglig foreteelse overdrager tilbageholdte til afghanske myndigheder. Det er ikke tilfældet. Senest danske styrker overdrog en person til afghanske myndigheder var i

sommeren 2011, altså for omkring et år siden. Den pågældende er i øvrigt den eneste, som fortsat opholder sig i afghanske fængsler og som oprindeligt er tilbageholdt og overdraget af danske styrker. Den pågældende afsoner en fængselsstraf i provinsfængslet i Lashkar Gah. Der er således ingen personer, tilbageholdt af danske styrker, der opholder sig i NDS-faciliteten i Lashkar Gah. Det synes jeg er værd at understrege. Jeg nævner det for at sætte problemstillingen i perspektiv – ikke for at bagatilisere problemstillingen i forhold til risikoen for overgreb.

Andel del:

Så bliver jeg også spurgt om, hvordan den omstændighed, at Danmark ikke har suspenderet overdragelsen af personer til afghanske myndigheder er "i overensstemmelse med Danmarks konventionsbestemte forpligtelse til positivt at sikre, at der ikke er risiko for tortur for de fanger vi udleverer".

Lad mig indledningsvis benytte lejligheden til endnu engang at understrege den vigtighed, som regeringen tillægger overholdelsen af internationale forpligtelser. Det gælder selvsagt også på menneskerettighedsområdet, herunder de internationale forpligtelser, som vi er bundet af på "torturområdet".

Af relevans for besvarelsen af spørgsmålet skal jeg fremhæve indholdet af FN's torturkonventions artikel 3. Af artikel 3 fremgår, - og jeg citerer - at "ingen deltagende stat må udvise, tilbagelevere ("refoulerer") eller udlevere

en person til en anden stat, hvor der er vægtige grunde til at antage, at han vil være i fare for at blive underkastet tortur”.

Dette såkaldte "refoulement-forbud" er udtryk for folkeretlig sædvaneret. Forbuddet gælder således uanset om en stat har tilsluttet sig FN's torturkonvention.

Jeg antager, at det er "refoulement-forbuddet", som der henvises til i spørgsmålet.

"Refoulement-forbuddet" indebærer en forpligtelse til konkret og i hvert enkelt tilfælde at vurdere risikoen for tortur ved en overdragelse. Det skal være en konkret og individuel vurdering, hvori alle relevante oplysninger selvsagt vil indgå.

Den konkrete og individuelle vurdering bliver fra dansk side taget alvorligt. Af samme grund har det siden efteråret 2011 – som en midlertidig foranstaltning indført i forbindelse med FN-rapportens fremkomst - været Forsvarschefen selv, der skal træffe beslutning om overdragelse. Er der vægtige grunde til at antage, at den pågældende vil være i fare for at blive underkastet tortur i tilfælde af overdragelse, vil den pågældende ikke blive overdraget. En overdragelse vil i så fald stride imod Danmarks folkeretlige forpligtelser.

Ingen kan give en 100%'s garanti for, at en overdraget person ikke vil blive udsat for overgreb. Så meget desto vigtigere er den individuelle og konkrete vurdering.

At det er forsvarschefen selv, som tager stilling til spørgsmålet om overdragelse, er udtryk for den vægt, der fra dansk side tillægges spørgsmålet om overholdelse af internationale forpligtelser også på menneskerettighedsområdet. Jeg er meget tilfreds med, at det er forsvarschefen selv, der træffer beslutning om eventuel overdragelse.

Tredje del:

Så spørges der endelig til, hvorledes den manglende suspension af overdragelser til NDS-faciliteten i Lashkar Gah er i tråd med mine udtalelser fra samrådet den 10. november 2011.

I den sammenhæng er det relevant at fremhæve det, som jeg allerede tidligere i besvarelsen har nævnt, nemlig at der i AIHRC-rapporten ikke synes at være afgørende nye oplysninger i forhold til FN-rapporten.

Som jeg netop har redegjort for, vil beslutningen om overdragelse af personer til afghanske myndigheder altid være et resultat af en konkret og individuel vurdering af, hvorvidt der er vægtige grunde til at antage, at den pågældende vil være i fare for at blive underkastet tortur.

På den baggrund er jeg ikke enig med spørgeren i, at den omstændighed, at der ikke på grundlag af AIHRC-rapporten er sket en generel suspension skulle være i uoverensstemmelse med mine tilkendegivelser på samrådet. AIHRC anbefaler ikke, at der sker hverken en midlertidig eller permanent suspension.

Det er helt essentielt, at påstande om mishandling eller tortur undersøges, og at der indledes en dialog med afghanske myndigheder med henblik på givet fald at træffe relevante foranstaltninger. Dette er netop også det AIHRC anbefaler.

Danmark og vores samarbejdspartnere i Afghanistan rejser over for de afghanske myndigheder på flere niveauer vigtigheden af overholdelsen af menneskerettighederne.

Hvis danske soldater bevidner eller bliver bekendt med episoder, hvor der er handlet ukorrekt, bliver dette påtalt og rapporteret. Og det nytter!

Det bevidner den episode, jeg orienterede Forsvarsudvalget om ved brev af 30. marts, hvor danske styrker i Helmand havde modtaget oplysninger om, at en fra ledelsen af det afghanske Provincial Responce Company havde slået en (civil) dreng gentagne gange. Den danske styrke foretog en undersøgelse og rejste på den baggrund sagen overfor Helmand-provinsens politichef og bad ham om at skride ind overfor den pågældende.

Hændelsen resulterede i, at den pågældende person blev fjernet fra posten.

I praksis betyder den omstændighed, at der ikke er foretaget en generel suspension alene, at vi fra dansk side ikke på forhånd har afskåret os muligheden for at kunne overdrage en tilbageholdt til de afghanske myndigheder. Jeg vil samtidig gerne understrege, at det ikke betyder, at alle personer, der tilbageholdes, automatisk overdrages til afghanske myndigheder. Det betyder alene, at hvis behovet for overdragelse måtte opstå, vil det være den individuelle og konkrete vurdering foretaget af forsvarschefen, som er afgørende for beslutningen om overdragelse.

Når alt dette er sagt, vil jeg benytte samrådet til at orientere udvalget om aktuelle påstande om mishandling af tilbageholdte i Lashkar Gah i Helmand provinsen.

Påstandene kommer ikke fra personer, som danske styrker har tilbageholdt, men viser, at påstande om mishandling bliver taget alvorligt, og at der bliver reageret.

Storbritannien har den 21. april 2012 således oplyst om, at man er blevet bekendt med påstande om mishandling, dels i National Directorate of Security (NDS) faciliteten i Lashkar Gah, dels i provinsfængslet i Lashkar Gah. Briterne har derfor - som en midlertidig foranstaltning - suspenderet overdragelser til NDS faciliteten med henblik på at undersøge de fremførte påstande.

På den baggrund besluttede Forsvarskommandoen 24. april ligeledes midlertidigt – som en forsigtighedsforanstaltning - at suspendere overdragelse af tilbageholdte til NDS faciliteten og dermed også de facto til provinsfængslet i Lashkar Gah.

Som opfølgning på påstandene har briterne gennemført undersøgelser samt opfølgende tiltag, herunder er bl.a. 2 NDS ansatte blevet udskiftet.

Forsvarsministeriet har løbende været i kontakt med briterne, og det er forventningen hos briterne i meget nær fremtid at ophæve suspensionen, og således igen overdrage tilbageholdte til NDS faciliteten i Lashkar Gah.

Ophæves deres suspension som forventet, er det forventningen, at forsvaret ligeledes ophæver den midlertidige danske suspension.

Danske styrker fører selvsagt løbende tilsyn med den nu eneste tilbageholdte, der befinder sig i en afghansk tilbageholdelsesfacilitet, og som oprindeligt er tilbageholdt og overdraget af danske styrker, nemlig den tidligere omtalte person i provinsfængslet i Lashkar Gah. De to seneste tilsyn blev gennemført henholdsvis den 14. april 2012 og igen den 5. maj. Begge tilsyn lå således efter de nævnte påstande fra andre fanger om mishandling blev fremsat overfor briterne. Tilsynene gav ikke anledning til mistanke om overgreb. Den tilbageholdte har selv oplyst, at han bliver behandlet tilfredsstillende, at han ikke er blevet udsat for mishandling, og

at han ikke har kendskab til andre indsattes utilfredshed med behandlingen fra fængslets ansatte.

Ved tilsynet den 5. maj undersøgte den danske læge den tilbageholdte, som ikke udviste tegn på mishandling eller misbrug.

Jeg er tilfreds med, at forsvaret har reageret på de modtagne oplysninger, nemlig som en forsigtighedsforanstaltning at foretage en midlertidig suspension af overdragelse indtil briterne har haft lejlighed til nærmere at undersøge de fremførte påstande og overveje konsekvenserne heraf. Dette indebærer, at tilbageholder danske styrker en person, vil denne i øjeblikket – så længe de midlertidige suspension fortsat er gældende – ikke blive overdraget til NDS faciliteten i Lashkar Gah. Så vidt jeg er orienteret, har dette ikke været aktuelt. Det er måske ikke så overraskende al den stund, at det ikke er særlig ofte, at det er aktuelt at overdrage til afghanske myndigheder. Som tidligere nævnt fandt seneste overdragelse således sted for omkring et år siden.

Jeg synes, at den midlertidige suspension viser, at vi tager vores internationale forpligtelser meget alvorligt. Det er jeg meget tilfreds med.

Nu til det andet spørgsmål N, der lyder som lyder:

"Ministeren bedes redegøre for, hvordan det danske fangetilsyn i Afghanistan kunne overse seksuelt og voldeligt misbrug af indsatte børn, og hvad ministeren vil gøre for at forbedre tilsynet, så det sikres at der ikke er nogen risiko for at fanger taget af Danmark misbruges (jf. Information den 21. Marts 2012, "Dansk tilsyn overså misbrug i afghansk ungdomsfængsel", <http://www.information.dk/296701>)."

Spørgsmål N indeholder reelt to delspørgsmål vedrørende det danske fangetilsyn i Afghanistan.

Før jeg forholder mig direkte til de to delspørgsmål, vil det være formålstjenstligt, at jeg som baggrund generelt beskriver tilsynsbegrebet med udgangspunkt i formål og rammerne herfor – og hvad formålet ikke er.

Danmark har siden 2005 haft en aftale med Afghanistan om overdragelse af personer tilbageholdt af danske styrker. Aftalen udgør rammerne for overdragelse af personer, som danske ISAF styrker måtte tilbageholde som led i udøvelsen af deres mandat. Aftalen giver de danske styrker ret til at føre tilsyn med overdragne personer. Der er tale om en tilsynsret, ikke en tilsynspligt. At vi fører tilsyn er en foranstaltning, vi selv har besluttet at indføre, for at søge at sikre, at de personer vi overdrager, rent faktisk også bliver behandlet i overensstemmelse med vores bilaterale overdragelsesaftale. Det følger således ikke af en konventionsbestemt juridisk forpligtelse, men vil dog kunne spille ind i vurderingen af Danmarks overholdelse af internationale forpligtelser.

Formålet med tilsynet er at redegøre for den tilbageholdtes opholdssted samt fysiske og mentale tilstand. Samtidig ses på forhold omkring de afghanske myndigheders behandling af den tilbageholdte, herunder iværksættelse af retssag, domfældelse og eventuel udsigt til løsladelse.

Det er naturligt, at det danske tilsynshold også får et indtryk af selve faciliteten, der besøges, og at dette indgår i den generelle vurdering af forholdene, som den tilbageholdte er tilbageholdt under. Men det er vigtigt at understrege, at formålet med tilsynet ikke er at monitorere faciliteten som sådan eller andre indsatte i fængslet. Det er der ikke mandat til i vores aftale med Afghanistan.

Jeg har også noteret mig, at direktøren for Institut for Menneskerettigheder i en artikel i Information om netop den 13-årige afghanske dreng er citeret for at mene, at den måde Danmark forvalter sin tilsynspligt på umiddelbart er "meget fornuftig". Endvidere siger direktøren, at opgaven i Afghanistan er at styrke de afghanske myndigheder på alle måder, og at det derfor vil være forkert, hvis Danmark eller andre nationer overtager denne opgave.

Det er også derfor vi i vores indsats i Afghanistan har fokus på at opbygge et afghansk samfund, som er i stand til at fungere som en stat med velfungerende institutioner og myndigheder. Det internationale samfund skal derfor gennem kapacitetsopbygning i den afghanske forvaltning gøre afghanerne i stand til selv at lede landet.

Det bidrager vi til – og sammen med samarbejdspartnere, som fx UK - bl.a. gennem uddannelse af afghanske sikkerhedsstyrker og gennem den civile indsats i Helmand. Fx . rådgiver danske styrker de afghanske sikkerhedsstyrker i korrekt behandling af tilbageholdte.

I Helmand-planen 2011-2012 er den afghanske retssector prioriteret, og foruden en udsendt retsstatsrådgiver, arbejdes der med opførelsen af et justitscenter i Gereshk, der skal indeholde domstol, arresthus, kontorer samt beboelse til visse ansatte.

Som led i Danmarks understøttelse af transitionsprocessen på retsstatsområdet støtter vi beskyttelsen, overvågningen og undersøgelser af menneskerettighederne i Afghanistan bl.a. gennem økonomisk støtte til netop AIHRC. Danmark har været en af de ledende donorer til AIHRC siden 2002 (10 mio. i 2012).

Vi skal også lige huske på, at Afghanistan er et suverænt land, og at vi er der på invitation.

Afghanerne er ikke interesserede i, at f.eks. ISAF opbygger et parallelt retssystem i forhold til deres eget. Det støtter de ikke. Til eksempel kan jeg nævne, at i forbindelse med indgåelse af en nylig aftale mellem USA og Afghanistan om overdragelse af fængselsfaciliteten Parwan i Bagram, stod afghanerne stejlt på selv at stå for ansvaret for de indsatte. Selvom ISAF landene måtte ønske at lave parallelsystemer, vil afghanerne ikke nødvendigvis acceptere det.

For lige at slutte af omkring min beskrivelse af tilsyn, så gennemføres de danske tilsyn uden tilstedeværelse af afghanske myndigheds personer og - som udgangspunkt – med deltagelse af en dansk læge og en dansk jurist. Efter FN's rapport sidste år blev tilsynsfrekvensen øget. Tilsynene gennemføres i videst muligt omfang uvarslet for at skabe de bedste forudsætninger for formålet med besøget. Derfor vil jeg ikke her offentliggøre, hvor ofte tilsyn gennemføres. Jeg kan dog sige, at det er oftere end hver 3. måned – som tilfældet var tidligere.

Er der mistanke om, at én af vores tilbageholdte i Helmand har været udsat for mishandling, så kan vi reagere – og det vil vi gøre. Det har dog – heldigvis - aldrig været aktuelt.

Danmark fører i modsætning til mange andre lande også tilsyn efter domfældelsen og så længe, der vurderes behov for det.

Danske ISAF styrker har overdraget i alt 7 personer til afghanske myndigheder. Der er blevet ført løbende tilsyn med alle disse 7 personer. Sidste gang en person blev overdraget var i sommeren 2011. Denne person er den eneste af de i alt 7 overdragne personer, der fortsat opholder sig i afghanske faciliteter.

For at vende mig mod det konkrete spørgsmål, så bliver jeg spurgt om, hvordan det danske fangetilsyn i Afghanistan kunne overse seksuelt og voldeligt misbrug i et afghansk ungdomsfængsel.

Som jeg har forklaret, fører vi ikke tilsyn med faciliteter, heller ikke det afghanske ungdomsfængsel, som samrådsspørgsmålet tager afsæt i. I perioden fra juli til december 2010 opholdt en mindreårig dreng, der var overdraget af danske styrker, sig i faciliteten. Der blev i den periode naturligvis gennemført adskillige tilsyn (4 tilsyn) med ham indtil hans løsladelse i december 2010. Det danske tilsynshold var endvidere til stede, da drengen blev løsladt og hentet af sin familie.

Forsvarskommandoen har i den forbindelse oplyst, at der ikke var negative bemærkninger i forbindelse med tilsynene, og at den pågældende mindreårige ikke gav udtryk for at være blevet mishandlet eller lignende.

Jeg synes derfor, at det er en forkert præmis at sige, at det danske tilsyn "overså" seksuelt og voldeligt misbrug af børn. I forbindelse med den person vi førte tilsyn med i efteråret 2010 "overså" vores udsendte ikke seksuelt og voldeligt misbrug af børn.

I forlængelse heraf vil jeg dog benytte lejligheden til at nævne, at danske styrker som bekendt har en handle- og en meldepligt. Denne pligt indebærer, at hvis danske styrker bevidner tortur eller umenneskelig behandling, skal styrkerne søge at hindre mishandlingen mv., og altid rapportere herom det. Og dette har været aktuelt. Jeg har allerede berettet om en nylig episode, hvor en fra ledelsen af den afghanske specialpolitienhed (Provincial Responce Company) blev fjernet fra posten.

Tilsyn er selvfølgelig ikke nogen garanti imod krænkelse. Man aldrig gardere sig 100 % mod brud på menneskerettighederne, endsige beskyldninger herom. Vi skal gøre, hvad vi kan, for at undgå brud - det siger sig selv. Men det ville være at stikke os selv blå i øjnene at påstå, at det ikke vil kunne ske.

Lad mig afslutningsvis gentage mit tilsagn om altid at være indstillet på at drøfte de udfordringer, som vi møder i forbindelse med dansk deltagelse i internationale operationer. Det gælder også i forhold til vores indsats i Afghanistan, herunder i forhold til tilbageholdte. Og det gælder også i forhold til tilsyn, hvor vi er lydhøre over for forslag til eventuelle forbedringer inden for de givne rammer.